

Melnychuk Nataliia

PhD, Associate Professor of Finance,
(Kyiv, Ukraine)

**SCIENTIFIC POSTULATES OF BUDGETARY RESOURCES AS A PART
OF
STATE FINANCES**

Мельничук Н. Ю.

к.е.н., доцент
(Україна, м. Київ)

**НАУКОВІ ПОСТУЛАТИ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ДЕРЖАВНИХ
ФІНАНСІВ**

The theoretical aspects of the definition «budgetary resources» are studied; the author's approach to its interpretation is given; the factors that have effect on the formation of budgetary resources are described; their dynamics is analyzed.

Key words: *budgetary resources, Consolidated budget of Ukraine, budgetary revenues, state finances.*

Розглянуто теоретичні аспекти сутності дефініції «бюджетні ресурси»; подано авторський підхід її тлумачення; виокремлено чинники, які впливають на формування бюджетних ресурсів; проаналізовано їх динаміку.

Ключові слова: *бюджетні ресурси, органи влади, Зведений бюджет України, доходи бюджету, державні фінанси.*

Постановка проблеми. Державні фінанси є однією із ключових і найважливіших сфер фінансової системи держави, яка беззаперечно повинна забезпечити відповідними обсягами ресурсів усі галузі та сфери діяльності держави й ефективного виконання як економічних, так і соціальних функцій. Бюджетні ресурси як складова державних фінансів займають одне з найважливіших місць у фінансовій теорії і перебувають у тісному зв'язку з економічним станом і розвитком країни. За допомогою бюджетних ресурсів на практиці реалізується категорія бюджету, який є фінансовою базою для реалізації державою своїх функцій та інструментом впливу на різні сторони суспільно-економічного життя. Через бюджет відбувається централізація ресурсів, що дає змогу маневрувати

коштами, зосередити їх на вирішальних ділянках економічного і соціального розвитку та здійснювати єдину економічну і фінансову політику на території держави. Проте, сьогодні ресурси бюджетів усіх рівнів держави є недостатніми навіть для мінімального задоволення інтересів громадян.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади бюджетних ресурсів досліджували такі вітчизняні учені-фінансисти, як: О.Василик, В.Опарін, К.Павлюк та інші. Однак, попри значну кількість наукових публікацій і здобутків вчених у зазначеному напрямі, окремі теоретичні аспекти потребують уточнення.

Мета статті полягає в дослідженні наукових постулатів бюджетних ресурсів як складової державних фінансів.

Виклад основного матеріалу. У кожній країні основу державних фінансів становить бюджет, а точніше – бюджетні ресурси. Дослідження дефініції «бюджетні ресурси» мають свою історію, вона доволі давно стала предметом уваги вчених. Сьогодні не існує однозначного трактування суті досліджуваної дефініції. Кожен автор виокремлює свої важливі елементи, на які звертає увагу (табл. 1).

Таблиця 1

Наукові підходи трактування суті дефініції «бюджетні ресурси» *

<i>Джерело</i>	<i>Характеристика</i>
Великий економічний словник [1, с. 1021]	Грошові кошти, що надходять до бюджетів усіх рівнів (федерального, регіональних, місцевих) як доходи
Бюджетний кодекс України [2]	Належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету
О. Василик, К. Павлюк [3, с. 38]	Частина фінансових ресурсів держави, яка сконцентрована в бюджетах всіх рівнів, що входять до бюджетної системи України
Вільна енциклопедія «Вікіпедія» [4]	Кошти, з яких формується державний бюджет
Економічний енциклопедичний словник [5, с. 238]	Доходи, з яких формуються бюджети всіх рівнів (в Україні – державного й місцевих), а у федеративних державах – ще й бюджети штатів, земель та ін.
А. Загородній, Г. Вознюк [6, с. 496]	Ресурси як кошти, з яких формується державний бюджет та котрі становлять значну частину централізованих фінансових ресурсів держави
Я. Казюк [7, с. 43]	Кошти, які надійшли до бюджету у вигляді податків і зборів, трансфертів і позик та спрямовуються державними чи місцевими органами влади на виконання їх повноважень з надання бюджетних послуг населенню
Б. Карпінський, Т. Шири [8, с. 367]	Кошти, що включаються до бюджетів усіх рівнів незалежно від джерела їх формування
Л. Омелянович [9, с. 73]	Ресурси, які пов'язані з формуванням і використанням централізованого фонду грошових коштів, що призначений для задоволення потреб держави
Г. Осовська, О. Юшкевич [10, с. 31]	Кошти, що надходять до державного бюджету у вигляді його доходів, складаючи значну частину централізованих фінансових ресурсів країни
В. Федосов, В. Опарін [12, с. 59]	Засіб реалізації основної мети функціонування фінансової та економічної системи – максимізації виробництва ВВП
М. Грідчіної, В. Захожая, Л. Осіпчук [13, с. 77]	Частина фінансових ресурсів держави, сконцентровану в бюджетах усіх рівнів
П. Юхименко [14, с. 36]	Грошові кошти, які надходять до державного бюджету України, бюджету АРК, місцевих бюджетів; основний складник фінансових ресурсів країни

* Джерело: складено автором

Ми пропонуємо розглядати бюджетні ресурси як частину фінансових ресурсів, що утворюється в результаті розподілу та перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту, національного багатства й надходить та накопичується у централізованих та децентралізованих фондах, використовуючи які, органи влади реалізують повноваження, в межах чинного законодавства України, для досягнення соціально-економічного розвитку країни. На відміну від існуючих підходів, запропоноване тлумачення враховує об'єктивні та суб'єктивні властивості досліджуваної дефініції [11; 15; 16]. Рівень соціально-економічного розвитку країни є результатом оптимального використання ресурсних можливостей бюджетів усіх рівнів. Формування бюджетних ресурсів відображаються у доходах Зведеного бюджету України (рис. 1).

Як видно з рис. 1, динаміка формування бюджетних ресурсів у доходах Зведеного бюджету України протягом 2010-2015 рр. постійно змінювалась.

Якщо у 2010 р. вони становили лише 240309,5 млн. грн., то у 2015 р. – 534694,7 млн.

грн. Під час формування бюджетних ресурсів використовуються такі методи: пряме вилучення доходів з державного сектору; отримання доходів від державних угідь, майна і послуг; податковий метод; позичковий метод; емісія грошей.

На обсяг формування бюджетних ресурсів впливають чинники (рис. 2), які є взаємопов'язаними та взаємозалежними.

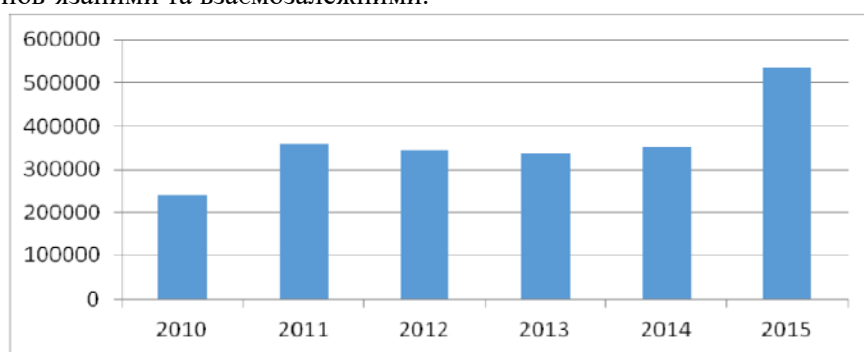


Рис. 1. Динаміка формування бюджетних ресурсів у доходах Зведеного бюджету України, млн. грн.

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України

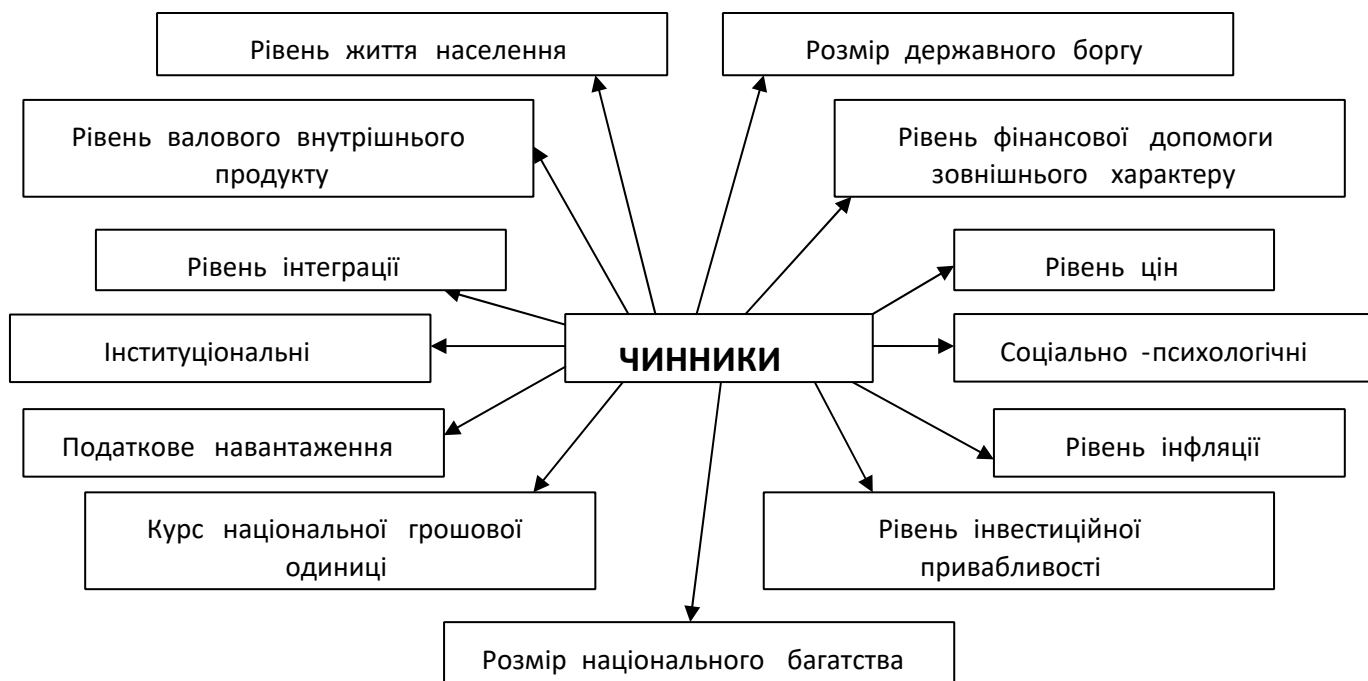


Рис. 2. Чинники, які впливають на обсяг бюджетних ресурсів *

** Джерело: складено автором*

Так, основним джерелом формування бюджетних ресурсів дохідної частини бюджету є валовий внутрішній продукт, проте якщо його не вистачає або є певний надлишок природних ресурсів держави, то варто використовувати національне багатство.

Рівень інвестиційної привабливості залежить від розвитку виробництва, рівня розвитку технологій, життя населення, тощо. Інституціональні чинники (внутрішня та зовнішня політична стабільність) на пряму впливають на курс національної грошової одиниці, рівень інфляції, цін [17; 18].

Виокремлення перерахованих чинників дає можливість не лише визначити вплив кожного чинника окремо, але й їх сукупний вплив на обсяг бюджетних ресурсів, які зосереджуються в доходах бюджету України.

Таким чином, у сфері державних фінансів бюджетні ресурси відіграють надзвичайно важливе значення. Саме вони дають можливість органам влади забезпечити ефективне функціонування економіки, подолати економічні кризи, підвищити життєвий рівень населення, тощо.

Література:

1. Большой экономический словарь / под ред. А. Азрилияна. – М. : Ин-т нов. экономики, 2007. – 1472 с.
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-1>. – Назва з екрану
3. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Ви шк., 1997. – 383 с.
4. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ресурс>. – Назва з екрану
5. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / С.Мочерний, Я. Ларіна, О. Устенко, С. Юрій ; за ред. С. Мочерного. – [Т. 2]. – Л. : Світ, 2006. – 568 с.
6. Загородній А. Фінансово-економічний словник / А. Загородній, Г. Вознюк. – Л. : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.
7. Казюк Я.М. Становлення бюджетної системи України та принципи її побудови / Я.М. Казюк // Зб. Національної акад. держ. управління при Президентові України / за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – Вип. 2. – С. 41–57.
8. Карпінський Б. А. Фінанси: термінологічний словник / Б.А.Карпінський, Т.Б.Шира. – К. : ВД «Професіонал», 2008. – 608 с.
9. Омелянович Л. Бюджетна система: інтегрований навчальний комплекс / Л.Омелянович. – Донецьк, 2008. – 237 с.
10. Осовська Г. Економічний словник / Г.Осовська, О.Юшкевич, Й.Завадський. – К. : Кондор, 2009. – 358 с.
11. Петько С.М. Характеристика світового фінансового ринку в світовій економіці / С.М.Петько // Формування інноваційної економіки: світовий досвід та вітчизняні реалії : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 12–13 грудня 2014 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 33–36.
12. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін ; за наук. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2010. – 432 с.
13. Фінанси (теоретичні основи) / М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук та ін. ; за наук. ред. М.В.Грідчиної, В.Б.Захожая. – К., 2004. – 312 с.
14. Фінансово-економічний словник / С.В.Бойко та ін. ; за заг. ред. П.І.Юхименка. – Біла Церква : Освіта, 2012. – 365 с.
15. Melnychuk N. Modern tendencies of national budget financial resources formation / N. Melnychuk // Geopolitical processes in the world today: Collection of scientific articles. – «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education. Vienna (Austria). 2016. – P. 35–40. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/12213>
16. Melnychuk Nataliia. Budget management types under the current conditions / Nataliia Melnychuk // Intellectual Archive. – 2016. – Volume 5. – No. 4 (July/August). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 63–72. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/11079>
17. Pet'ko S.M. Institutionalization of financial markets and monetary policy of the European Union / S.M.Pet'ko // Economics, management, law: socio-economical aspects of development: Collection of scientific articles. Volum 1. – Edizioni Magi. – Roma, Italy. – 2016. – P. 125–128.
18. Pet'ko S.M. The impact of the ECB monetary policy on the EU financial market / S.M.Pet'ko // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE. – 2016. – P. 171–174.